

3 Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Unge og søvn* som undervisning, kunne de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- ⊙ Tal til modtagerne
- ⊙ Når afsenderen er et "vi"
- ⊙ Inddrag viden koblet med egne erfaringer
- ⊙ Lav overgang mellem dine afsnit

SPROG

- ⊙ Den forklarende fremstillingsform

⊙ Tal til modtagerne

Selvom teksten efterfølgende skal bringes på skolens hjemmeside, er det selve oplægssituationen, eleverne skal fokusere på, hvor de skal forestille sig, at der sidder folk og lytter til dem og deres tekst.

Når man holder et oplæg, et foredrag eller tale er det en god ide at henvende sig direkte til publikum, så man ikke blot fremstår som en, der holder oplægget med hovedet ind i en væg. Det er med til at gøre oplægget mere nærværende, og det gælder sjovt nok også i den skrevne tekst.

FORSLAG

Lav i fællesskab eksempler på oneliners, som eleverne ville kunne bruge for at gøre deres tekst mere nærværende og vise, at de er klar over den situation, som teksten skal fungere i.

Fx:

Jeg går ud fra at størstedelen af jer derude, nyder at sove ligesom mig.

Kender I det ikke at få sin søvn?

Måske kender I det fra jer selv...

🎯 Når afsenderen er et "vi"

I teksten skal eleverne skrive ud fra et "vi": *Du skal på vegne af skolens elever holde et oplæg om unges syn på temaet.*

Det betyder, at eleven ikke kun skal blive på egen banehalvdel, men tænke i, at de er talerør for mange unge. Inklusiv dem fra deres egen årgang eller skole.

FORSLAG

1

Læs uddraget af denne elevtekst, og marker med overstegningsfarve alle de steder, hvor eleven tydelig bevidst om, at han skriver på vegne af mange unge og ikke kun sig selv.

Jeg går ud fra, at størstedelen af jer derude nyder at sove ligesom mig. Og det er der en god grund til.

Søvn er vores energi, vores strøm. Vi er som vores døde telefoner, der har brug for at blive opladt om natten. Hvis telefonen kun oplades 40-70 procent, vil den nok også gå død i løbet af dagen.

Det er problemet med søvn for os teenagere. Vi får ikke nok. Ikke nok opladning på de mentale batterier og ikke nok søvn.

Forskere har bevist, at unge har brug for 10 timers søvn hver nat. "Så gå dog tidligere i seng", siger I. Men her kommer problemet. Vi skulle gå i seng ved 21-tiden for at være friske kl. 07 næste morgen og dermed være genopladet med de 10 timers strøm, vi har brug for.

Men de fleste af os unge går først i seng kl. 22, 23 og nogle af os ved midnatstid og falder først i søvn langt senere. Dette skyldes en bølge af tanker, stress og irritation over, hvad der nu skal ske i morgen. Det er blandt andet grunden til, at vi ligner zombier om morgenen, vi er ikke bare halvgrimme, vi er pissetrætte. Desuden saboterer det vores fokus, vores koncentration og vores evne til at deltage i timerne grotest meget.

2

Lad eleverne markere "vi"-markørerne" med fed i hinandens tekster.

🎯 Inddrag viden koblet med egne erfaringer

I opgaven er det et opgavekrav, at eleverne skal *søge yderligere oplysninger om unge og søvn.*

Den viden skal de bruge i teksten, når der i opgavekravet står: *forklare og give eksempler på, hvorfor mange unge sover for lidt.*

For at teksten ikke ender med en kedsommelig opremsning af fakta og ureflekteret gengivelse af viden er det vigtigt, at eleverne laver en kobling til egne erfaringer ved at komme med konkrete eksempler.

Det kan desuden være en metode til, at eleverne ikke falder i ChatGBT-fælden, som jo kan have store konsekvenser for deres videre færd.

FORSLAG

Lav eleverne lave et to-kolonneskema. I venstre side skriver de i stikordsform fakta og viden, som de gerne vil have med i teksten. I højre side kobler de unges erfaringer med, som kan uddybe den fakta og viden, som de inddrager.

Lad dem finde 3-5 vigtige faktuelle pointer eller videns-udsagn.

FAKTA OG VIDEN	UNGES ERFARINGER
Forskere har bevist, at unge har brug for 10 timers søvn hver nat	Men de fleste af os unge går først i seng kl. 22, 23 og nogle af os ved midnatstid og falder først i søvn langt senere.

Lav tydelige overgange mellem afsnit

Selvom opgaverne i prøvesættet angiver forslag til en klar struktur i elevernes tekst, er det ikke altid, at deres tekster alligevel hænger sammen. Ofte kommer elevernes tekster til at fremstå som fragmenterede løsdele, som var det svar på spørgsmål.

FORSLAG

1

Se filmen **TEKSTHUSET** på skriveklar.gyldendal.dk.

Tal om hvorfor overgange er vigtige for modtageren. Lav paralleller til andre steder i livet, hvor overgange giver mening, fx:

- i nyhedsindslag: *Nu skal vi til noget helt andet*
- I fiktionstekster: *Næste dagovre på skolen*
- I argumenterende tekster: *For det første mener jeg, for det andet osv.*
- I faglige tekster: Afsnitoverskrifter

2

Brug skriveøvelsen **SKRIV MED OVERGANGE** i *Skriveklar 9*, kapitel 3.

3

Lav i fællesskab sætningsstartere til, hvordan man kan signalere, at nu sker noget nyt i teksten. Fx:

- *Søvneksperter CM mener faktisk, at manglende søvn gør os ... Det kan jeg godt genkende ...*
- *Lad mig give jer et par forklaringer, hvorfor vi unge ...*
- *Hvordan kan vi så løse dette problem? Jeg mener, at ...*
- *Afslutningsvis vil jeg på vegne af os unge ...*

Den forklarende fremstillingsform

Når man forklarer noget, kan man bruge denne lille model:

FAKTUM → ÅRSAG → KONSEKvens

FORSLAG

Præsenter klassen for eksemplet fra elevteksten fra det faglige fokuspunkt Når afsenderen er et "vi", og lad dem bygge deres forklaringer op på samme måde.

FAKTUM	Men de fleste af os unge går først i seng kl. 22, 23 og nogle af os ved midnatstid og falder først i søvn langt senere.
ÅRSAG	Dette skyldes en bølge af tanker, stress og irritation over, hvad der nu skal ske i morgen. Det er blandt andet grunden til, at vi ligner zombier om morgenen, vi er ikke bare halvgrimme, vi er pissetrætte.
KONSEKvens	Desuden saboterer det vores fokus, vores koncentration og vores evne til at deltage i timerne grotest meget.

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra **Lær at afkode opgaverne til prøven**
Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- Tal til modtagerne
- Når afsenderen er et "vi"
- Inddrag viden koblet med egne erfaringer
- Den forklarende fremstillingsform

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.
Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: Tekstkortet med start-sætninger.

Formålet med denne strategi er at skabe sig et overblik over HELE teksten, inden den skrives. På den måde begynder teksten allerede at tage form i

hovedet, inden den rammer tastaturet, og for en del elever vil der på den måde være en større sandsynlighed for at komme i mål med en tekst, der i højere grad hænger sammen både i sit ydre men også i forhold til tekstens indre logik.

Lav en fælles brainstorm, hvor I skriver stikord, startsætninger, giver forslag til overgange mellem afsnit og andet, der skal være i de forskellige dele af teksten. Se eksemplet på side 14.

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Sæt fokus på det faglige fokuspunkt:

- 🕒 Den forklarende fremstillingsform.

Brug 📖 **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste gennemlæsning.

Da teksten efter det mundtlige oplæg skal bringes på skolens hjemmeside, kan eleverne give et bud på et overskueligt og indbydende layout. De kan vælge at layoute deres tekst i spalter som en artikel, de kan indsætte billeder eller andre illustrationer og de kan lave afsnitoverskrifter m.m.

Overblik og struktur – skaber den gode tekst

I din tekst skal du:

- kommentere filmens pointer og inddrage egne erfaringer
- forklare og give eksempler på, hvorfor mange unge sover for lidt
- argumentere for mulige løsningsforslag, så unge får mere søvn.

OVERSKRIFT

Unge og søvn – eller mangel på samme

INDLEDNING

Præsentation af "jeg" og formål med oplægget

Godaften og velkommen. Mit navn er NN, og jeg vil på vegne af 9. årgang gøre jer lidt klogere på ...

AFSNIT 1

Kommentere Chris McDonalds pointer + egne erfaringer (jeg)

*Søvnexperten CM mener faktisk, at manglende søvn gør os ...
Det kan jeg godt genkende ...*

AFSNIT 2

Forklare og give eksempler på, hvorfor mange unge (man) sover for lidt

Lad mig nu give jer et par forklaringer på, hvorfor vi unge ...

AFSNIT 3

Argumentere for løsningsforslag

Hvordan kan vi så løse dette problem? Jeg mener, at ...

AFSLUTNING

Fx opsummering af de vigtigste punkter

*Som afslutning vil jeg gerne ...
Tak, fordi I lyttede med.*

KILDELISTE